Büyük Muasırlar

Yazan: W. Churchill

İngiltere Başvekili

4

Clémenceau

«O iktidara geldiği zaman hepimiz bitik haldeydik»

Fakat o zaferi kazanır kazanmaz Fransa mutad nankörlüğile onu başından atarak politika kepazeliklerine daldı

İşte, 1914 - 1918 harbinin en tehlikeli bir devresinde Fransanın işbaşına getirdiği adam! Bin bir cefa, bin bir eza içinde bütün etrafına saldıran, fakat vatan aşkını ve orduya olan kudsî inancını bir an için dahi kaybetmemiş kahraman adam, işbaşına geldiği zaman Pariste gene bin bir entrika ve düzen dönüyordu. Britanya, Paschendaele'de bembeyaz bir cesed kalıncaya kadar kanını akıtmış, Rusya sukut etmiş, İtalya son nefesini almakta da güçlük çekiyor, Amerikalılar ise henüz harbden çok uzakta bulunuyorlardı. Düşman ise son derece kavi, dev gibi bir kudretle üzerimize çullanmış bulunuyordu.

Bu devrede Kaplanın Marius'un Romaya avdeti gibi, Parise bir diktatör olarak geldiğine hiç süphe yoktur. Eskiden de tanıdığım Clémenceau ile Pariste kabinesini teşkil etmeğe uğraşırken yarım saat kadar konuşmuştum. Harb Levazımı Nazırı sıfatile sık sık Pariste bulunduğum sıralarda idi. Mecliste hemen hemen bütün bir meclisin kendini sevmemesine ve istememesine rağmen Clémenceau'nun hakikî bir kaplan gibi ve belki de aynı huşunet ve vahşetle devlet idaresinin dizginlerini eline aldığı zamandır ki onu en çok takdir ettim.

Geçen harbde idareyi eline aldıktan sonra Clémenceau öyle şiddetli ve müstebid bir idare kurdu ki bu idareden Fransızlardan ziyade Almanlar şikâyetçi olmak mecburiyetinde kalmışlardı. Çünkü Clémenceau işbasında bulundukça, zaferin günden güne Alman süngülerinden uzaklaştığı görülüyordu.

***

Harb uzadıkça Clémenceau ile dostluğumuz da ilerleyordu. Parise geldiğimde onunla sık sık görüşür olmuştuk. Bir gün bana şunları söyledi:

«— Benim muayyen bir politika sistemim yoktur. Artık politika prensiplerini bir tarafa atacak kadar tecrübem var. Hâdiseleri kendi tecrübeme ve görüşlerimin çerçevesi içinde halledip işin içinden çıkmaktayım. Sonra prensip nedir sanki? Bir prensip şarta ve muhite doğru o kadar değişir ki burada üzerinde ısrar ettiğimiz prensip başka bir yerde bir hiyanet telâkki olunabilir.»

***

Gün geldi ki Almanlar gene Marn'da hücuma kalktılar. Tesadüfen, gene Pariste bulunuyordum. Monmartre tepelerinden düşman topçusunun mermilerinden çıkan alevler görülebildiği günlerdeydi. Parisin etrafında şahsan kurulusuna nezaret ettiğim birçok mühimmat depoları ve tayyare fabrikaları vardı. Bunları kaldırmak için kendisile tekrar konuşuyordum. Fakat gene o eski kaplandı:

«— Parisin önünde de, içinde de, onu terketmek lâzım gelirse, arkasında da döğüşeceğim! Düşmanı boğuncaya kadar, yahud hepimiz ölünceye kadar döğüşeceğim!»

Diye bağırırken Kaplanı demir kafesin içindeki hakiki kaplanlara benzetmemek için insanın gözü kör, hissi iptal olunmuş olmak lâzımdı. Ve bunu söyleyen adam yetmiş yedi yaşını doldurmak üzere bulunan bir delikanlıydı. Mezardan başka ümidi kalmamış, fakat ölümle de daima istihza etmiş bir ihtiyar delikanlı!..

Ne mutlu o millete ki son saati çalmak üzere olduğu ânlarda, kendine böyle bir müstebid, fakat böyle bir kurtarıcı lider bulmuştu.

***

Fransa, mutad olan nankörlüğile, zafer kazanılır kazanılmaz Kaplanı başından attı ve gene o meşhur politika entrikalarına, skandallarına ve hilelere saplandı, kaldı.

Hindistana yaptığı seyahatten avdetinde ona ne yapacağını soranlara şu cevabı vermiş ve susmuştu:

«— Ölünceye kadar yaşayacağım; işte o kadar!»

***

Onu harbden sonra Pariste birçok defalar ziyaret ettim. Artık çok samimî olmuştuk. Hem oturma odası, hem kütübhane olarak kullandığı odasında konuşurduk. Son görüşmemiz soğuk bir kış gününe tesadüf etmişti. Beni gene aynı odaya kabul etmişti. Sömînesinin içi kitablarla doluydu ve oda buz gibi soğuktu. Paltomu çıkardığıma pişman olmuştum. Anlaşılan Kaplanın bu kış yakacak odunu yoktu! Ne hazin bir talih, fakat bir hüzün içinde dahi ne büyük bir gurur ve azamet!

Burada son konuşmamızı nakletmeden geçemiyeceğim. Gene aynı kış ve soğuk oda. Başında gene aynı takke ve yüzünde gene o hırçın asabiyet; fakat artık eskisinden çok daha durgun!

«— Mösyö Churchill, dedi; siz İngilizlerin at sevgisini çok beğeniyorum. Onlara o kadar temiz bakıyorsunuz ki hoşuma gidiyor. Fakat bu sevginin sebebini ben, sizin hep denizlerde dolaşmanıza atfediyorum. Denizden o kadar bıkıyorsunuz ki karaya dönünce mutlak merakı hayvanlara, bilhassa atlara sarıyorsunuz!..

Fakat son ziyaretimde Hindistanda sizlerin görmediğiniz kusurları gördüm. Orada yerlilerle hiç de dostluk tesis etmiyorsunuz. Hele zabitleriniz, büsbütün fena muamele ediyorlar halka. Bu yanlıştır. Hükûmet şekillerini onlarla münakaşa etmeyin; fakat onlara daha dost olun!»

Sonra ilâve etti:

«— Lloyd George artık Fransız düşmanı oldu. Onu hiç sevmiyorum. Lâkin harbde İngilterede işbasında oluşu sizin ve bizim için büyük bir talih eseridir!»

Ve kapıya kadar uğurlarken:

«— Güle güle Mösyö Churchill, gene buyurun; ne vakit canınız isterse gelin!» diyordu.

***

Kaplanın mezar taşında, ne bir isim, ne bir söz, ne bir hatıra yazılı değildir. O bomboş bir taş parçasıdır. Kızından aldığım bir mektubda, babasının vasiyetine istinaden kendisini arka üstü değil; dimdik gömdüklerini, mezarının ancak biraz çiçekten başka bir şeyle tezyin edilmemesini istediği için buna hürmeten başka bir şey yapamadıklarını öğrendim. Asırlarca evvel ecdadının geldiği La Vendée ormanlıklarının arasından geçen hazin ırmak çağlılalarından başka bir ses; birkaç kök çiçekten başka çiçek istemiyen Kaplan işte böyle gelip geçmişti.

Winston CHURCHILL

Yarın
Hindenburg

Doğru değil mi?

Emekli subayların şerefi namına

Senebaşında bir takım adamlar, evlere ve ticarethanelere müracaat ederek «Emekli Subaylar Yardım cemiyeti» namına birer liraya duvar takvimi sattılar. Herkes Emekli Subaylar Yardım cemiyetine yardım için bunları aldı. Şimdi de aynı adamlar, aynı teşekkül namına bir takım küçücük ceb defterlerini iki lira, beş lira gibi fahiş fiatlarla gene aynı evlere, ticarethanelere, dükkânlara satıyorlar. Sonu gelmiyecek gibi görünen bu iş iz'aç ve bıktırma şeklini almıştır.

Emekli Subaylar Yardım cemiyeti, «emekli subay» gibi muhterem bir adın bu şekilde suiistimalline ne diye müsaade ediyor? Öyle zannediyoruz ki, cemiyet, bu işten pek az bir menfaat temin etmektedir. Çünkü bir takım adamlar, bu gibi müesseseler namına takvim, ceb defteri ve saire satmağı kârlı bir iş edinmişlerdir. Herkesi iz'aç ederek topladıkları paraların her halde pek azı o cemiyetlerin kasasına girer. Emekli subaylar hürmete lâyık vatandaşlarımızdır. Onların cemiyeti böyle müz'iç ve çirkin bir şekilde yardım istiyemez. Emekli subayların serefi namına, bunun men'ini rica ediyoruz.

Doğru değil mi?

VİLÂYETTE

Vali geldi

İstanbul Valî ve Belediye reisi Lûtfî Kırdar dün sabahki trenle Ankaradan şehrimize dönmüştür. Valî, Ankarada bulunduğu müddetçe Vilâyet ve Belediyeye aid işler hakkında icab eden direktifleri almış ve yeni yapılmakta olan istimlâk kanunu hakkında Belediyenin bir raporunu da Vekâlete takdim etmiştir.

ÜNİVERSİTEDE

Bir kadirşinaslık

On yedinci asır Türk şairlerinden Ali Şirnevai hakkında Edebiyat Fakültesi etüdler yapmaktadır. Bu münasebetle şubatın dokuzunda Üniversitede bir merasim yapılacak ve büyük şairin şahsiyeti ve eserleri hakkında muhtelif konferanslar verilecektir. Edebiyat Fakültesi tarafından hazırlattırılan saire aid portre o gün merasimle talik edilecektir.

Üniversite isminin neklâm olarak kullanılmasına müsaade edilmiyecek

Son zamanlarda «Üniversite» adının bir çok hususi müesseseler tarafından kullanıldığı, bu suretle yüksek kültür müessesesinin adından reklâm vasıtası olarak istifade edildiği görüldüğünden, bu vaziyetin önüne geçmek üzere Rektörlük harekete geçmiştir.

Üniversite talimatnamesi, Üniversite mensublarının bile toplu olarak seyahat ettikleri veya bir yerde bulundukları zaman, müsaade olmadığı takdirde «Üniversite» adını istimal edemiyeceklerini âmir oldu - ğundan, Üniversite meclisi dünkü toplantısında bu yolda hareketin menedilmesine karar vermiştir. Emniyet müdürlüğü vasıtasile bu müesseselere tebligat yapılacak ve adlarının değiştirilmesi istenecektir.

Otomobil kazası

Şoför Turhanın idaresindeki 2107 numaralı otomobil Tozkoparan caddesinden geçerken o civarda oturan Ali adında birine çarparak muhtelif yerlerinden yaralanmasına sebebiyet vermiştir.

Şehir ve Memleket Haberleri

Mekteblerde yapılan pasif korunma

Dünkü tecrübede talebeler telâşsız olarak sığınaklara girdi

Mekteblerde dünden itibaren hususî surette pasif koruma tecrübelerine başlamışlardır. Tecrübe yapılan mekteblerde alârm işareti ders saati esnasında verilmiş; talebeler muallimlerin nezareti altında sığınaklara inmişlerdir. Talebe ve muallimlerden müteşekkil yangın söndürme, sıhhî imdad, gözetleme ve gaz temizleme ekipleri evvelce hazırlanan program mucibince faaliyette bulunmuşlardır. Tecrübelerde, bilhassa talebenin heyecanlanmamasına ve soğuk kanlılıkla hareket etmelerine dikkat edilmektedir. Bütün mekteblerde ay sonuna kadar iki defa tecrübe yapılacaktır. Leylî mekteblerde ayrıca geceleri de alârm işareti verilecek; maskelenme tertibatları gözden geçirilecektir. Bu suretle şehirde yapılacak umumî denemelere kadar her türlü hazırlıklar ikmal edilmiş olacaktır.

Mudanya iskelesi hakkında temenniler

Bursa (Hususî) — Bursanın biricik iskelesi olan Mudanya; günde birer yolcu vapurunun gelip gittiği bir turist iskelesidir. Ticarî nakliyat bakımından da ehemmiyetli bir iskele olan Mudanyanın bilhassa yolcu nakliyatı daha büyük bir yekûna baliğ olmaktadır.

Sabahları İstanbula hareket eden vapurların yolcuları Bursadan Mudanyaya varır varmaz vapura girebildiklerinden bu vapurlar için bekleme salonuna pek te ihtiyac yoktur. Fakat akşamları saat 19 da Mudanyaya varan İstanbul vapurlarından çıkacak yolcuları bekleyenler için iskelede behemehal basit te olsa kapalı bir bekleme salonu yapılmak lâzımdır. Zira, kış günlerinde burada sert bir poyrazın altında yolcu beklemek, bahusus kadınlar ve aileler için pek hazin olmaktadır. Parkın küçücük kahvesine bu gibi kimselerin giremiyecekleri ve giremedikleri düşünülerek her halde buraya münasib bir yolcu salonu yapılmak lâzımdır.

Diğer taraftan vapurların yolcu çıkaran kapıları pek dardır. Bu darlık yüzünden birçok kimseler çok ıstırab çekmektedirler. Güzel bir vapurla yapılan rahat bir yolculuğun üstüne tuz biber eken bu vaziyete artık nihayet verilmelidir. Denizyolları idaresi veya Mudanya belediyesi, vapurların üst güvertelerine uzatılacak tahtadan merdivenli iskelelerle bu vaziyeti pekâlâ düzeltebilirler.

ŞEHİR İŞLERİ

Otobüs alabilmek için

Otobüs satmak üzere bazı firmaların İstanbul Tramvay ve Elektrik idaresine müracaat ettiklerini yazmıştık. Tramvay idaresi bunları satın alabilmek için usulen bir münakasa açmak mecburiyetindedir. Bu münakasa şartnamesi Belediye Dairni Encümeninee kabul edilmiş olduğundan bu günlerde ilân edilecektir. Bundan sonra müracaat edenler arasında bir eksiltme yapılarak ihale olunacaktır.

GÜMRÜKLERDE

Gümrükteki kahveler

Gümrüklerde bulunan 1487 çuval kahvenin tevziatı yapılmıştır. Bu kahvelerin 400 çuvalı İstanbula isabet etmiştir. Bunların İstanbulda kahve çekme makinesi olanlara tevziatı yapılmaktadır. Fakat kahvelerin çekilmesi için gümrüğe henüz emir gelmediğinden gümrük kahveleri vermemektedir.

Biraz insaf

% 100 kârı da az buluyorlar

Lüks mağazalardan birinde cürmü meşhud yapıldı

Beyoğlunun taksitle muamele yapan ve Fiat Murakabe komisyonunca lüks addedilerek kârına yüzde yüz ilâvesine mezuniyet verilen bir mağazaya fiat kontrolörleri tarafından dün bu kârla da iktifa edilmiyerek yüksek fiatla ayakkabı satılarak ihtikâr yapılırken iki cürmü meşhud yapılmıştır.

Dün ayrıca bir çok ihtikâr hâdiseleri de meydana çıkarılmıştır. Bu ihtikâr vak'aları bu gün Fiat Murakabe komisyonunda tetkik olunacaktır.

Staj görecek murakabe memurları

Ticaret Vekâleti, İstanbul Fiat Murakabe bürosunun takviyesi için son yapılan imtihanda muvaffak olan yüksek mekteb mezunu gençleri İstanbula göndermeğe başlamıştır. Bunlar staj görmek üzere Ticaret Vekâletinin şehrimizde bulunan müfettişleri nezdine verilmektedir.

Lokantacılar da zam istedi

Birinci, ikinci ve üçüncü sınıf içkili lokantalar hayat pahalılığını ileri sürerek geçen sene Belediye tarafından yapılan tarifelere yüzde on beş nispetinde zam taleb etmişlerdir. Belediye İktisad müdürlüğünce bu talebin terviç edilmesi ihtimali vardır.

Tek mevsimde çalışan bahçe ve saire gibi yerler tarifesinde de mükeyyifata bir miktar zam yapılacaktır.

İhracat lisansları

İhracat lisanslarının Ticaret Vekâleti tarafından verilmeğe başlanmasından sonra bir çok tacirler doğrudan doğruya Vekâlete müracaat ederek lisans istediklerinden, Vekâlet tarafından Ticaret Odasına iade olunmaktadır. Birlikleri olmıyan ihracat maddelerinin lisans müracaati için daha evvel Ticaret Vekâletine müracaat edilmesi ve tasdik ettirilmesi lâzımdır.

İthalât - ihracat

Dün şehrimize Burgaz yolile makine aksamı, demir tel, mensucat, kâğıd, sigara kâğıdı ve vernik gelmiştir.

Dünkü ihracat yekûnu 228.000 liradır. Bu meyanda Almanyaya tütün ve Mısıra meyva kuruları ihrac olunmuştur.

Havuzda boğuldu

Bursa (Hususî) — Kuruçeşmede oturan Samuel oğlu Karakaş adında ve 11 yaşlarındaki bir çocuk, evinden getirdiği kabakla Yeni Kaplıca havuzunda yüzerken kabağın ipleri koparak boğulmuştur. Müddeiumumilik hâdiseye el koymuştur.

Bursa Demir ve Çelik kooperatifi

Bursa (Hususî) — Bütün vilâyete şamil olmak üzere arabacılar, bıçakçılar, nal ve mıhçılar gibi demir ve çelik işlerile meşgul olan san'atkârlar arasında bir kooperatif kurulması için mıntaka iktisad müdürlüğünce icab eden hazırlıklara başlanmıştır. Bu kooperatif Bursa Demir ve Çelik Kooperatifi adını alacak olan kooperatif ortaklarının demir ve çelik ihtiyaclarını karşılamaya çalışacaktır.

Sahte pasaportla gelen ecnebiler

Dokuz kişi mahkemeye verildi; dördü tevkif edildi

Sahte pasaport meselesinden 9 ecnebi aleyhine yapılan tahkikata aid dosya, zabıtaca dün Adliyeye yollanmıştır. Dosya ile birlikte, bu 9 kişi de sivil memurlar muhafazasında Müddeiumumiliğe getirilmiştir. Müddeiumumilik, getirilenleri Sultanahmed ikinci sulh ceza mahkemesine göndermiştir.

Hâkim Salâhaddin Demirelli tarafından sorguya çekilenler, Alfred Hayim, Antuvan Rap, Josef Vayzer, Jülyüs Verner, Öge Kinas, Josef Pogega, Arnos Gutentar, Jakole Vays, Marten Zanders isimlerindedir. Kendilerinin sahte pasaportla İstanbula geldikleri bahis mevzuudur. Bir kısmı Polonyalı, bir kısmı Çeko-Slovakyalı, bir kısmı da Slovakyalıdır. Hepsi de almanca konuşabildiklerinden, ifadeleri almanca bilen bir tercüman delâletile alınmıştır. Yapılan sorguda, bun - lardan dördünün ellerindeki pasaportların sahte olduğu, kendi ifa - delerile de anlaşılmıştır. Diğerleri pasaportlarının sahte olmadığını söylemişlerdir. İfadelerine nazaran, hepsi de ticaretle veya san'atla geçinen kimselerdir.

Diğer taraftan, Alfred Hayımın üzerinde bulunan 145 sterlinlik paradan onar İngiliz liralık iki sterlin sahte olduğu tespit edilmiştir. Hakkında bu cihetten ayrıca tahkikat yapılmaktadır. Mahkemede vaki bir suale karşı, Alfred Hayım, şöyle demiştir:

— Kürk ticaretile meşgulüm. İtalyada iken, Milânoda Hayım adlı bir tacire kürk satmıştım. Ben İstanbula geldikten sonra, o da Bulgaristana gitmiş. Oradan bana mektubla satış bedeli olarak iki sterlin gönderdi. Mecmuu yirmi İngiliz lirası tutan bu paraların sahte olduğunun ben kendim de farkına varmıştım. Onun için bunları harca - madım.

Hâkim Salâhaddin Demirelli, Alfred Hayım, Antuvan Rap, Josef Vayzer, Jülyüs Verner haklarında tevkif müzekkereleri keserek, di - ğerlerini serbest bırakmıştır. Tevkif edilenlerle Adliyeye gelen ve mahkemede hazır bulunan güzel ve süslü bir kaç kadın, tevkif kararını öğrenince ağlaşmışlardır. Adliyece tahkikata devam olunacaktır.

IKTISAD

Et fiatları tetkik ediliyor

Et fiatlarının birdenbire artması üzerine Belediye İktısad müdürlüğü canlı hayvan istihsal merkezleri - ne müracaat ederek hayvan fiatlarını sormuştur. Bu fiatlar geldikten sonra Mezbahadaki satışların normal olup olmadığı anlaşılacaktır. Diğer taraftan ete mevzu narha kasablar tarafından riayet edilip edilmediği etrafında ameli bir kontrol başlamıştır.

Peynircilerin müracaati

Peynir imal mevsimi olduğu için peynirciler alâkadar makamlara müracaat ederek önümüzdeki sene zarfında satışa çıkarılacak peynirlerin maliyet fiatlarının tespitini istemişlerdir. Bu sebeble teneke fiatı, amele ücreti, süt fiatları tespit edilmektedir. 54 kilo sütten bir teneke peynir imal edilmektedir. Mandıracılara peynirin tenekesi 550-600 kuruşa mal olmaktadır. Bu sene bu fiatın 8 liraya kadar çıkacağı anlaşılmaktadır. Yakında peynircilerin iştirakile bir toplantı yapılarak bu mesele tetkik edilecektir.

HEM NALINA MIHINA

Öyle ise bu zemin ve o temel çürüktür

Beşinci Hitler - Mussolini mülâkatı, bütün dünya matbuatında muhtelif tefsirlere, dedikodulara mevzu teşkil ediyor. Dördüncü mülâkattan bir şey çıkmadı; beşincisinden neler çıkacağını zaman ve hâdiseler bize gösterecektir. Bu münasebetle İtalyan ve Alman matbuatının yazdıkları yazılardan bazıları dikkatimizi çekti.

Messagero gazetesi «Sallanmakta olan İngiliz İmparatorluğuna karşı Akdenizde ve Atlas Okyanusunda iki müttefik memleket tarafından yapılan mücadelenin parlak bir safhasını teşkil eden kara ve hava muvaffakiyetlerinin, Hitler'le Mussolini arasındaki mülâkata bir fon teşkil ettiğini» yazmaktadır.

Ajans mütercimi arkadaşın fransızca «fond» veya «fonds» kelimesini türkçe imlâya çevirerek fon diye kolayca naklettiği bu sözün dilimizdeki mukabili, burada, «zemin» dir. Bu iki fransızca kelimenin ayni cümleye uyan iki manası daha vardır ki biri «esas», öteki «sermaye» demektir. Bizim maksadımız, bir dil bahsi değildir; sadece bu kelimeden tutturarak İtalyan gazetesinin yazısındaki gülünç iddialara dikkati celbetmek istiyoruz.

İngiliz İmparatorluğu sallanıyormuş! Bize öyle geliyor ki sallanan Messagero muharririnin kendisidir de karşısında dimdik duran İngiltereyi sallanır görüyor. İnsan, bazı malûm hallerde böyle «galatı rüyet» lere uğrar; kendi yalpa vurur da, karşısındakini sallanıyor, sanır.

İki müttefik milletin Akdenizde ve Atlas Okyonusunda yaptıkları mücadelenin parlak safhasını teşkil eden hava ve kara muvaffakiyetlerine gelince, bu da başka bir «galatı his» olsa gerektir. Havada, iki tarafın mütekabil darbeler indirdiklerini kabul etsek dahi, karada harbeden İtalyanın parlak hezimetlerini parlak muvaffakiyetler gibi görüp göstermeğe kalkışmak bir galatı his değil de nedir?

Denizlere gelince, İtalyanların artık denizden hiç bahsetmemeleri lâzım gelir. Bir İtalyan gölü addettikleri Adriyatikte bile hergün, yeşil - beyaz - kırmızı bayraklı bir asker nakliyesi, binlerce İtalyan gencile beraber denizin dibine inmektedir. Deniz, kuvvetli ve kahraman erkeği tercih eden bir kadın gibi İngilizlere rámolmuştur ve İtalyanların başına gelen bütün belâlar, denizin onlara yüz vermemesinden ileri gelmektedir. İtalya, denize küsmelidir, onun adını ağzına almamalıdır, artık..

Bir Alman gazetesi, Voelkischer Beobachter de ayni mevzu üzerinde yazdığı bir makalede Alman ve İtalyan milletlerini birbirine bağlayan sıkı birlikte hiçbir sarsıntıya yer olmadığını söyliyerek «Harb, bunları perçinlemiştir. Müştereken dökülen kan, iki millet arasındaki dostluğun temelini teşkil etseydi, şimdi İtalya, İngilterenin karşısında değil; yanında harbederdi. Çünkü geçen harbde İtalyanlar, Almanlara karşı İngilizler ve Fransızlarla yanyana dövüşmüşlerdi. 1917 sonbaharında, bir Alman - Avusturya taarruzu, İtalyan çizmesini, bir kadın iskarpinine çevirmek azmile Kaporetto'dan koparak o günlerde yağan şiddetli yağmurların hasıl ettiği korkunc seller gibi İtalyaya doğru aktığı zaman, Foş'un kumandasındaki İngiliz-Fransız tümenleri İtalyanların imdadına koşmuş ve Cermen selini onların yardımı durdurmuştu. O zaman, İtalyan gazeteleri, bugün Alman gazetesinin yazdıklarını yazıyor, «Piave'de müştereken dökülen kan, iki millet arasındaki dostluğu ebediyen perçinlemiştir» diyorlardı. Halbuki ne perçin kaldı, ne dostluk!

Onun içindir ki, bu zemin ve o temel çürüktür, diyoruz. İtalya, artık, Almanyanın «yeni nizam» boyunduruğuna vurduğu tâbi milletlerden biridir. Ve onu da, bu vaziyetten, ancak, İngiliz zaferi kurtaracaktır.

Kozanda tuz buhranı

Kozan (Hususî) — Aylardanberi Kozanda ve binnetice Feke ve Saimbeyli kazalarında bir tuz buhranıdır aldı yürüdü. İzmir tuzlalarından bu kazalara gönderilmek üzere Ceyhanda stok edilen binlerce kilo tuzlar müteahhidler tarafın - dan daha yazdan Kozana nakledilerek bu üç kasabanın hiç olmazsa üçer aylık ihtiyacının temini icab ederken, yaptığım tahkikatta bu lâzimeye riayet edilmiyerek tuz buhranına sebebiyet verildiği anlaşılmıştır.

Bu yoksuzluğun giderilmesi için sahibi salâhiyet zevata müracaat edildi. Ne yapalım, müteahhidi kaçmıştır. Getirmiyor, cevabı veriliyor. Eğer müteahhid mevsim dolayısile zararını gözeterek bu nakliyattan sarfı nazar etmişse, müteahhidin İnhisarlar idaresindeki depozito - sundan sarfı nazar etmek suretile pekâlâ bu nakliyatın önüne geçmek ve halka da maliyet fiatı üzerinden tuz yedirmek mümkün olabilirdi.

Kayıb sefaret kâtibi henüz bulunamadı

Zabıta, Şili sefareti kâtibi Miçi Teski hakkında tahkikatına devam etmektedir.

Öğrendiğimize göre, Miçi Teskinin her hangi bir cinayete kurban gitmiş olması ihtimal haricinde bulunmaktadır.

Miçi Teskinin hayatta bulunduğu ve bir kaç gün zarfında bulunacağı kuvvetle tahmin edilmektedir. Zabıta, bazı hususatı gözönünde tutarak tahkikatına devam etmektedir.

Dokumacı esnafının Hava Kurumuna yardımı

İstanbul Dokumacılar Birliği reisi Yahyanın gösterdiği yüksek alâka neticesi olarak birliğe dahil bütün esnaf Hava Kurumuna bundan bir müddet evvel 1630 lira teberru etmişlerdi.

Bu hamiyetli yurddaşlar tekrar faaliyete geçmişler ve yeniden aralarında topladıkları 1000 lirayı kurum veznesine yatırmışlardır.

Elbistanlıların orduya hediyesi

Elbistan (Hususî) — Kahraman askerlerimize Elbistan halkının kışlık hediye olarak 414 pamuklu mintan, 127 çift yün eldiven, 2489 çift yün çorab olmak üzere 3030 parça eşyayı ilk parti olarak Elbistan Kızılay cemiyeti Adana askeri komutanlığına göndermiştir. Köylerde ve kasaba merkezinde faaliyete hararetli bir surette devam edilmektedir.

Büyük şehirlerde un stoku yapılacak

Ticaret Vekâleti büyük şehirlerimizde buğday stokları gibi büyük un stokları da vücude getirmeğe karar vermiştir. Bu hususiaki hazırlığın süratle ikmali için alâkadar makamlara emir verilmiştir.

Stokun vücude getirilmesi için milli korunma kanunu mucibince Koordinasyon heyeti emrindeki paradan lâzım gelen tahsisat verilecektir. İstanbuldaki un stoku için 600,000 liralık tahsisat verileceği söylenmektedir.

Alâkadar makamlar, vücude getirilecek un stoklarının konulması için geniş depolar aramaktadır.

Ekmeğe zam isteniyor

Fırıncı ve değirmenciler ekmeğin bugünkü narhı idare etmediğinden Belediyeden zam istemeğe karar vermişlerdir. Belediyeden istenecek zam kiloda 20 paradır. Bu hususta bugün Belediye İktisad müdürlüğüne müracaat yapılacaktır.

Ekmeğe zam yapılması zarureti hasıl olursa, Fiat Murakabe komisyonunun da un fiatlarını yeniden tetkik ve tespiti lâzım gelecektir.

SIHHAT İŞLERİ

Nöbetçi doktor usulü kabul edilemiyor

Belediye Sıhhat müdürlüğü nöbetçi eczaneler olduğu gibi her semtte nöbetçi doktor bulundurulmasını imkânsız görmektedirler. Bütün doktorların listesi eczanelerde mevcud olduğu cihetle sorulduğu zaman nöbetçi eczaneler bunları hastalara bildirmek mecburiyetindedirler. Ayrıca Belediye mıntaka tabibleri de gerek gündüz, gerek gece acele taleblere icabet etmek mecburiyetindedirler.

Küçük hikâye

Karım olacaksın..

Eürhan Çölok

Önceleri sevişmişler, sonra dost olmuşlardı... Birbirlerinin, bütün hayatlarını, en gizli safhalarına varıncaya kadar biliyorlardı... Birbirlerini, birbirlerinden daha iyi anlayacak arkadaşları yoktu.

Erkek, onu bazan karşısına alıyor ve:

— Dostum, diyordu, görüyorum ki, erkeklere karşı hareketlerinde çok aşırı gidiyor ve onlara karşı fazla cömerd davranıyorsun. Unutma ki günün birinde, bundan doğabilecek bir günahın azabını çekecek gene sensin.. Onun için, onlara karşı hareketlerinde daha tedbirli ve hasis ol.

Genc kız o zaman, mükâlemenin bu şeklinden hiç de hoşlanmadığını ifade eden bir sesle:

— Oh, diye itiraz ediyordu, sen de, hep böyle diyorsun. Senin bütün bu tavsiyelerini tutmaya kalksam, ne gezmeli, ne eğlenmeli, ne de bir kimse ile görüşmeliyim. Onlardan bana ne zarar gelebilir sanki. Hayatta en çok sevdiğim ve en çok bağlandığım erkek sendin; fakat görüyorsun ki bugün seninle de en iyi ve en samimî iki dostuz. Ötekiler ise, hepsi arzularıma tâbi kıldığım insanlardır. Daha doğrusu ben yaramaz bir çocuk, onlar oyuncağım...

Ve kıvrak bir kahkaha koyuvererek ilâve ediyordu:

— Hem rica ederim, bana olan itimadını kaybetme... Ve böyle manasız şeylerden de bahsedip beni sinirlendirme. Biliyorsun ki çocuk değilim: Hareketlerime daima hâkim olmuş ve onlara şuur verebilmiş bir insanım.

Aradan epey zaman geçti.

Bir gün, genc adam onunla karşılaştığı zaman, onu çökmüş ve adeta birdenbire ihtiyarlamış gibi buldu. Gülmüyor ve konuşmuyordu. Işıklı bakışlarındaki şeytanî manalar, yerlerini ıstıraba benzer donuk ve ağır bir ifadeye terketmişlerdi. Bu hal, genc adama kötü ve hazin bir akıbetin tecellisini duyacakmış gibi, müphem bir korku ve büyük bir alâka uyandırdı. Ona, ıstırabına ortak olmak istediğini ihsas eden bir sesle:

— Nen var gene? diye sordu vebir cevab bekledi.

Sükut, çıplak bir hakikati bütün fecaatile gözlerinin önüne sermiş gibi, onu üzdü. Ve o, genc dostunun hafifçe çenesinden tutarak şefkat ve merhametle gözlerine baktı Bu hareket genc kızda garib bir hüzün doğurdu ve o talihsiz başını bu riyasız dostun sıcak göğsüne yaslayarak, gözlerini yakan yaşlara bir yol verdi ve sessizce ağladı.

Gencadam, göğsüne hıçkıran bu genc ve masum dostu saçlarından okşıyarak:

— Neyin var yavrum, diye tekrar etti, ne oluyorsun, niçin bana söylemek istemiyorsun? Haydi söyle, neyin var?

O zaman genc kız, ruhu gibi perişan başını onun göğsünden kaldırarak, büyük bir günahın itirafını andıran bir ifade ile:

— Hiç bir şeyim yok, diye cevab verdi, artık hiç bir şeyim kalmadı! On beş, gün evvelki yaramaz ve masum kız arkadaşın şimdi karşında kötü ve günahkâr bir kadın olarak duruyor. Evet, öyle şaşırma, sana hakikati söylüyorum. Ne yazık ki, senin sözlerin ve benim hareketlerime hâkim olan şuurum bile, onun bu kadar düşmesine mâni olamadılar. Ve onun artık hiç bir şeyi kalmadı.

Erkek, insanı hareketten meneden ve bir beton çubuk gibi dimdik tutan bir azab içinde susuyor ve bu müthiş akıbetin fecaatini hazma uğraşıyordu. Bir zaman, ikisi de hiç konuşmadan böylece dimdik durdular. Ve sonra genc adam:

— Bu vaziyeti ailen biliyor mu? diye sordu.

— Evet, öğrendiler ve ben bir haftadanberi teyzezademin yanındayım. Üç, dört gün evvel de babam, yüreğine inerek öldü. Ve ölürken de anneme, «Onu eve kabul eder ve kardeşlerile görüştürürsen sana olan hakkımı helâl etmem »demiş.

— Feki, ne yapmak fikrindesin? Ne olacak şimdi?

— Ne mi olacak? diye acı acı güldü sonra:

— Bu gün için, diye devam etti, teyzezademin yanındayım. O, evli ve çocukları var. Onların yanında daha fazla kalmak ve saadetlerine engel olmak istememem. Evime ise, oraya dönebilmemin imkânı yok. Babamın ruhu, kanlı bir pençe gibi anamın omuzlarında her an tehdid ediyor. Başka yapılacak ne kaldı ki... Pardon, çalışmak diyeceksin değil mi? Fakat hayır, ben onu da yapmıyacağım, çalışmıyacağım; içimde insanlığa karşı öyle bir isyan, bilhassa erkeklere karşı öyle bir gayız duymaktayım ki; ondan ve onlardan intikam almak için çalışmadan yaşayacağım. Onun, bunun ve herkesin kadını, herkesin oyuncağı olacağım ve onları, bir serab gibi peşimden sürükleyerek, en korkunc girdablara ve en sefil akıbetlere götüreceğim. Tanıyanlar iğrenerek, tanımıyanlar bilmiyerek etimin ve güzelliğimin peşinden sürüklenecekler. Ooh, o zaman öyle rahat ve öyle müsterih öleceğim ki, yüzümden ölen insanların ruhları bile bana en küçük bir azab veremiyecek!

— Ooh... Lâkin bu çok fena...

— Fena mı dedin? Evet dostum, bu belki çok fena. Fakat böyle istiyorum. Hayatta, vicdanına itimad ettiğim, dostluğuna inandığım ve sadık kaldığım yegâne insan sen olacaksın. Üzülme dostum, ne yapalım, talih böyle istemiş. Allahaısmarladık.

Ve sür'atle ilerleyerek onun yanından uzaklaştı. Genc adam, birkaç dakika, duygu ve düşüncelerinin hercümerci içinde hareketsiz kaldı ve sonra, anî bir kararla harekete gelerek, onun peşinden koştu. Ve onu, omuzlarından yakalayıp, gözlerini onun vahşi ve isyankâr ifadelerle ışıklı gözlerine dikerek:

— Buraya bak, dedi, bu söylediklerinin hiç biri olmıyacak. Biz seninle eskidenberi çok iyi anlaşmış iki arkadaşız. Sana bir teklifim var: Karım olmak ister misin?

— Ben mi?!

— Evet sen.

— Fakat bu mümkün değil dostum.

— Niçin mümkün olmasın?

— Evet dostum, bu mümkün değil. Sen, merd ve namuslu bir insan, bense kirli ve günahkâr bir kadınım. Benim gibi bir kadın, senin gibi asil bir erkeğe karı olamaz.

— Seni bu şekilde konuşmaktan menederim. Bütün bunları azabının dehşetini artırmak için mi söylüyorsun? Sen yıllarca evvel benim için ne idiysen gene osun. Haydi sevgilim, cevab ver, karım olacaksın değil mi?

— Hayır dostum hayır, beni yolumden alıkoymağa kalkma!

Ve genc adamın, omzundaki kolları arasından sıyrılarak, dar çamurlu sokaklar arasında kayboldu. Ve genc adam orada mıhlanmış gibi kaldı. Sanki bu sefil ve günahkâr kadının yaşlı gözlerinden boşanıp yerlerde vücud bulan büyük bir deniz, onu takibine mâni olmuştu.

***

Aradan üç beş gün geçti. Ve bir gün genc adam ondan bir mektub aldı. Mektub: «İyi dostum, ilk ve son sevgilim» diye başlayor ve şöylece devam ediyordu:

«Ondan intikamımı aldım ve onu öldürdüm. Sana gelince; beni affet. Her şeye rağmen sana karı olamazdım. Çünkü ben, fenalık için yaratılmıştım. Fakat şunu da unutma ki, hayatta yalnız seni sevdim. Etimi başkaları yedi, lâkin kalbimin de il

SON HABERLER

Siyasî Icmal

Tobruk zaferi

İngiliz kuvvetleri Bardia zaferinden on altı gün sonra Tobruku da zaptederek yeni ve mühim bir zafer kazandı. Tobruk, son derece müsaid olan limanı dolayısile stratejik kıymeti kat kat yüksek olan bir mevkidir. Tobruk limanı yüzünden Mısırla Libya arasında deniz muvasalası tesis edecek; Mısırdan Libyaya, Libyadan Mısıra gönderilecek herşey için bu limandan istifade edilecek, bu da askeri harekâtı kolaylaştıracak ve çabuklaştıracaktır.

Mısırdaki İngiliz ordusunun Bardiayı zaptettikten ve İtalyaya hakiki bir darbe indirdikten sonra çöl fırtınalarının devamına rağmen Tobruğu zapt için gerekleşen hazırlıkları tamamlıyarak bu müstahkem mevkii de zapta muvaffak olması, tebrike değer bir zafer teşkil eder. Zaferin tafsilâtına henüz vâkıf olmadığımız için buna dair bir şey söylemek imkânına malik bulunmuyoruz. Yarın öbürgün bu tafsilâta muttali olacağız ve zaferin şümul ve ehemmiyetini bütün vüs'atile takdir edebileceğiz. Fakat bu vaziyet, zaferin İngiliz kuvvetlerine temin edeceği istifadeleri anlatmağa mâni değildir.

Bir kere Tobruk limanı Mısırla deniz muvasalasını tesis edeceği için İngilizler, nakilleri bir mesele teşkil eden İtalyan esirlerini deniz yolile münasib yerlere gönderebileceklerdir.

Sonra Derne ve Bingaziye karşı yapılacak yeni harekât bu liman sayesinde bütün bütün kolaylaşacak, hazırlıkar yalnız çöl yolile değil, deniz yolile de yapılacak, ve bu da İtalyayı Trablusgarbdan söküp atmak işinin azamî sür'atle ilerî götürülmesini temin edecektir.

Gerçi İngiliz kumandasının İtalyanları bütün Trablusgarbdan çıkarmak fikrinde olup olmadığını bilmiyoruz. Fakat Tobrukun zaptı bu hedefi kolaylaştıracak mahiyette bir zafer sayılabilir.

Habeş harbi:

Nil ordusunun birbiri ardınca bu zaferleri kazandığı sırada Habeşistanı İtalyan istilâsından kurtarmak için sarfolunan gayretlerin ciddileşmesile karşılaşmaktayız. Alman ve son malûmata göre Haile Selâsie'nin hazırladığı kuvvetler mütemadiyen büyüyor ve Habeşistanın Rasları İmparatora iltihak ediyorlar. Geçen İtalyan - Habeş harbi sırasında İtalyaya karşı varlık gösteren ve İtalyan kuvvetlerini bir kaç defa tarümar eden Ras Kassa, Haile Selâsie'ye iltihak etmiş bulunuyor. Bu da, kurtuluş harbini Habeşistana sirayet ettirmeğe hizmet edecek ve Habeş kalkınmasını çabuklaştıracaktır. Bilhassa, İngiliz ordusunun Libyada kazandığı zaferlerin, Habeşi istilâdan kurtarmak için çalışanların herhalde hızını artıracak ve en geniş emniyet ve itimad içinde çalışmalarına imkân verecektir.

Sicilya boğazı:

Mihver devletlerinin Sicilya boğazında hava hakimiyetini tesis ederek Akdenizin şarkile garbı arasındaki irtibatı kesmek için sarfettiği emek, İngiltere askeri mehafili tarafından pek ehemmiyetle karşılanmıyor. Bu mehafile göre Akdeniz yolunu keserek İngilterenin şarkî Akdenizdeki kuvvetlerile olan irtibatının kesileceğini sanmak, tamamile yanlıştır. Çünkü İngilizler Akdeniz yolunu ancak izafi mahiyette saymakta ve şarkî Akdenizdeki kuvvetlerini daha başka yollardan beslemekte ve bu cihetten de tam emniyet içinde bulunmaktadır. Onun için Almanların Sicilya boğazını kesmeğe muvaffak oldukları farzedilse bile bu muvaffakiyet, İngilterenin şarkî Akdenizdeki vaziyeti üzerinde tesir etmiyecek ve İtalya da bu işin yapılmış olmasından dolayı hiç bir istifade temin etmiyecektir. Çünkü İngilterenin şarkî Akdenizdeki kuvvetlerini, Hindistan, Avustralya ve Yeni Zelandadan mütemadiyen beslemekte, ve lâzım olan askeri kuvvetleri gönderdikten başka lâzım olan askeri mühimmat teçhizatı da yetiştirmektedir. Bu yüzden Almanlar, Sicilya boğazını kesmeğe muvaffak olurlarsa, bu İngiltereyi ancak izafi bir yoldan mahrum edecektir. Kaldı ki bu yolu kesmeğe muvaffak olmak da çok şüphelidir. Çünkü mukabil tedbirler sür'atle tesirini gösterecek ve İngiltere bu yoldan da geçenlerde Alman hava filolarının hücumuna rağmen gemi kafilesinin zarar vehasarsız Yunanistana gönderilmesi kabilinden istifadeye devam edecektir.

Vaziyet bu merkezde olduğuna göre Almanyanın bu yolu kesmeğe uğrasmakla İtalyaya yardım etmekten fazla yeni bir cephede kuvvetlerini israf etmekle kalacağı anlaşılıyor.

Ömer Rıza DOĞRUL

Egede tütün satışı 20 milyon kiloyu buldu

Fiatlar iyileşmekte, müstahsil, verilen fiatlara karşı ihtiyatlı davranmaktadır

İzmir 22 (Telefonla) — Bu akşama kadar 20,5 milyon kilo tütün satılmıştır. Fiatlar iyileşmekte devamdır. Müstahsilin bir kısmı verilen fiatlara karşı ihtiyatlı davranmaktadır. Kuşadası tütüncüleri Ankaradaki yüksek makamlara kendi mıntıkalarındaki satış durğunluğundan şikâyette bulunmuşlardır. Yerli Ürünler şirketi Cumaovasının Bulgurca köyünde kendi memurları tarafından 55 kuruşa satın alınmış tütünün fiatını 65 kuruşa çıkarmıştır. Son tahmine göre rekolte 32 milyon kiloya yakındır.

Çeşme mıntakasında da müstahsil tedbirler alınmasını istemektedir. Diğer bazı mıntakalarda alıcılar üçüncü ve dördüncü kalite tütünleri değer fiatla mübayaa etmektedirler. Bugünkü vaziyete göre mahsul kısa zamanda satılabilecektir. Amerikan tütün kumpanyaları doğrudan doğruya mübayaada bulunmamakla beraber satışların aldığı hararetli şekil üzerine kendi ihtiyaclarını temin için muhtelif yerli müesseseler ve Ziraat Bankası kanalından kendi namlarına mübayaatta bulunulmasını istemişler, hatta Plen Tabako kumpanyası müdürü teşebbüste bulunmak üzere Ankaraya gitmiştir.

Çindeki Kızıl ordunun tasfiyesi

4000 komünist asker öldü, ordu dağıtıldı

Hongkong 22 (a.a.)— Çin komünist partisi taraftarı olan Siyam mahfillerinde Çindeki komünist kaynaklarından gelen haberlere göre, dördüncü ordu adı verilen Çin komünist ordusunun tasfiyesi esnasında bu ordudan 4,000 kişi ölmüş veya yaralanmıştır. 8,000 komünist askerile hükûmetin 20 fırkası arasında cereyan eden muharebe dokuz gün sürmüştür.

Komünist General Hanying ölmüş ve başkumandan Yehting de yaralı olarak hükûmet kuvvetleri tarafından esir edilmiştir.

Çan Kay Şek'in elinde 262 fırka asker var!

Tokio 22 (a.a.) — Japon meb'usan ve âyan meclislerinde beyanatta bulunan Bahriye Nazırı General Tojo, «Önümüzde artık bir ümid ışığı vardır ve bu, Çin - Japon anlaşmamazlığını muvaffakiyetle bitirmek ümididir» demiştir. Maamafih nazır, Çan-Kay-Şek'in 262 fırkaya, yani iki milyon askere ve takriben 200 tayyareye malik bulunduğunu kabul etmiş ve Japonya ile Çin arasında sulhun yakın bir istikbalde akdinin beklenemiyeceğini ilâve eylemiştir.

Yeni Japon bütçesi

Tokio 22 (a.a.) — 6,863 milyon yene baliğ olmak suretile bir rökor teşkil eden Japon bütçesi dün mebusan meclisine tevdi edilmiştir.

Pamuk ipliklerinin fiatı tespit olundu

Ankara 22 (a.a.) — İktisad Vekâletinden tebliğ edilmiştir:

Endüstriyel mamulâtın maliyet ve toptan satış fiatlarının tespit ve kontrolu hakkındaki 3003 sayılı kanunun birinci maddesinin verdiği salâhiyete istinaden, Adana ve Mersin fabrikaları mamulâtı fiatına nazaran İstanbul fabrikaları mamulâtı için pamuk ipliğinin beher paketi için 24/9/940 tarihinde azamî 20 kuruş olarak tespit ve ilân edilen mıntaka fiat farkı 23/1/941 tarihinden itibaren mer'i olmak üzere azamî 27,5 kuruş olarak tespit edilmiştir.

Koordinasyon heyeti dün toplandı

Ankara 22 (a.a.) — Koordinasyon heyeti, bugün saat 10 da, Başvekâlette, Başvekil Dr. Refik Saydamın riyasetinde toplanmıştır.

İki balıkçı gemisi battı

Londra 22 (a.a.) — Bahriye Nezaretinin tebliği:

Manx Prince ve Refundo balıkçı gemileri batmıştır. Manx Princede insanca zayiat yoktur. Refundo mürettebatından ölenlerin en yakın akrabalarına haber verilmiştir.

Hafta tatili

İcabında fabrika ve madenlerde tatbik edilmiyecek

Ankara 22 (Telefonla) — Haber aldığımıza göre, hükûmet milli korunma kanununun 19 uncu maddesine istinaden sanayi ve maadin müesseselerile diğer iş yerlerinde lüzum görülecek hallerde işlerin mahiyetine ve ihtiyacın derecesine göre hafta tatili kanununun tatbik edilmemesi hakkında bir kararname hazırlamaktadır.

Bir muallime diğer bir muallimeyi yaraladı

Ödemiş 22 (Hususî) — Ödemişte Kuvvetli köyünde başöğretmen Bayan Okan, milliyet meselesinden doğan bir münakaşa neticesinde muallim Hayriye Ertuncu muhtelif yerlerinden yaralayıp kaçmıştır.

İzmir Fiat Murakabe komisyonunda

İzmir 22 (Hususî) — Vilâyet fiat murakabe komisyonu toplanmış, vilâyetin kaza, nahiye ve köylerinin buğday ve un ihtiyaclarını konuşmuştur. Buralara verilen buğday artırılacaktır. Toprak Mahsulleri Ofisinin İzmirde ucuz ekmek imali için yaptığı tecrübeden sonra bir nümune elde edilmiş ve tetkik için Vekâlete gönderilmiştir.

Hindiçini - Siyam anlaşıyorlar mı?

Hanoi 22 (a.a.) — Röyter: Fransız Hindiçinisi umumî valisi Amiral Decoux tarafından 20 sonkânun tarihli neşredilen bir tebliğe göre, Siyamdan gelen haberler Bangkok radyosunun neşriyatı Siyamın Hindiçini ile doğrudan doğruya tekrar temasa gelmeği derpiş edebileceğini ihsas eylemektedir.

Bu tebliğin neşri Hindiçini ile Siyam arasındaki muhasamatın durdurulacağı ümidlerini kuvvetlendirmiştir. Esasen bu iki memleket birbirine harb ilân etmemiştir.

Macar Harbiye Nazırı Berline çağırıldı

Berlin 22 (a.a.) — D. N. B. bildiriyor:

Alman orduları başkumandanlık dairesi şefi Mareşal Keitel'in daveti üzerine, Macaristan Harbiye Nazırı Vitez Bartha, 23 kânunusanide Almanyayı ziyaret edecektir Macar Harbiye Nazırı 25 kânunusaniye kadar Berlinde kalacaktır.

Bir hatıra - Bir felsefe

Bergson ve Ziya Gökalp

Bizim memlekete ilk defa Bergsonu Ziya tanıttı – Fakat o; hiçbir zaman hiçbir filozof için basit bir nâkil olmadı

Yazan: **Ali Canib Yöntem**

Bergson'un ölümü münasebetile genc muharrirlerimizden birisi Cumhuriyette, Bergsondan bizim memleketimizde ilk bahsedenin merhum Ziya Gökalp olduğunu yazdı ve bunu Ziyanın bir arkadaşının neşrettiği hatıra kabilinden bir yazısına istinad ettirdi. Bergson'dan ilk bahsedenin Ziya olduğunu bir yazımda ben bahsetmiştim sanırım. Memleketimizin fikir hayatına şiddetle tesallûku sebebile Cumhuriyetin münevver okuyucularına bu hususta biraz izahat vermek istiyorum:

Ziya Gökalp, 1910 da Selânike geldiği zaman -ki çok genc olmasına rağmen olgun ve dolgun bir irfan hamulesi taşıdığını görmüştük-, Fransız filozoflarından Alfred Fouillée'nin kendisini bu kadar niçin alâkadar ettiğini soranlara, (o bu asrın en mütebahhir filozfudur.) cevabını verirdi. İdealiste, optimiste bir mütefekkir, bir iman adamı olan Ziya, kendi kafasının bu hususiyetini gıda - landıracak filozofları okur, pessimiste, diabolique fikir neşreden mütefekkirlerden nefret eder, etrafındakileri de bu adamların telkinlerinden tahzir ederdi. İşte «Les idées - forces: Kuvvet fikirler» sahibi Fouillée'ye fazla ehemmiyet vermesi bu karakterinden dolayıdır. Bu münasebetle burada bir vak'ayı kaydedeyim:

Ziya Gökalp, Selâniğe gelince benim oturmakta olduğum Yalılar semtinde kendisine ev tutmuştuk. İşlerimiz bitince akşam üzerleri yaz ise Beyaz Kule bahçesinde ,kış ise Olimpos - Palasta buluşuyorduk. Bir akşamüstü Ziya görünmedi. Merak ettim, evine gittim. Baktım, hasta yatıyor. Ertesi günü tekrar ziyaretine gittim Hakikaten hasta ve halsizdi. O aralık Merkezi Umumî azasından doktor Nazım geldi, «geçmiş olsun!» dedi. Ziya yatakta gene felsefeden ve idéeforce'lardan bahsetti. Doktor Nazım: «Herşey senin idée-force'larınla halledilemez.» dedi. Ziya güldü, fakat ciddî bir tavırla cevab verdi «Her şey halledilir. Bu memlekete ilim ve felsefe terbiyesi lâzım İlim ve felsefe terbiysi olunca herşey en iyi şekillerde halledilir.» dedi. Mahdud fikirli ve amelî bir adam olan doktor Nazım ısrar etti: «Haydi idée-force'la şu yataktan kalk da sokağa çık bakalım» diye güldü. Ziya, birdenbire yataktan fırladı. (Ziyada o tombul ve zâhiren lapa gibi görünen vücudünden umulmıyan bir çeviklik vardı. Bunu birkaç kere görmüş, hayret etmiştim.) «Dur mur» diyinciye kadar içeri gitti, giyindi ve her üçümüz birlikte sokağa çıktık. Ben şaşmıştım. Hastalığından eser kalmamıştı. Oturduk, yemek yedik, konuştuk. Doktor Nazım bizden ayrıldı. Akşam oldu, başka arkadaşlarla buluştuk, tekrar yedik, içtik...

Ziya Gökalp nasıl Bergsoniste olmuştu Şimdi onu anlatayım. Sonradan Hukuk fakültesinde profesörlük eden Veli, o zaman Pariste talebeydi. Tatil münasebetile Selâniğe geldi.' Ziya, o, ben, Ömer Seyfeddin Olimpos - Palasta oturuyorduk. Ziya bermutad, Fouillée'den bahis açtı. Veli tasdik etti, «Fouillée geniş malûmatlı bir mütefekkirdir» dedi ve minimini ellerini uğuşturarak ilâve etti «Ancak şimdi Fransada tefekkür âlemini kendisile en çok meşgul eden bir başka filozof var: Bergson» diye mırıldandı. Bergson, Ziyanın büsbütün meçhulü değildi. Fakat tamamile okumamıştı. İşte Velinin bu ikazı onu harekete getirdi. Bergson'un bütün eserlerini sipariş etti. Yavaş yavaş Fouillée ikinci plâna düştü. Birinci plâna Bergson geçti. Ziya gece gündüz Bergson'u okuyordu. Etrafına toplananlara her yerde, Cemiyet merkezinde, İttihad ve Terakki mektebinde, Beyaz Kule bahçesinde, Olimpos-Palasta ondan, onun «intuition» nazariyesinden bahsediyordu. Ziyanın, matbuat hayatında Bergson'dan ilk bahseden yazısı Genc Kalemlerin 15 inci sayısında çıktı, (14 şubat 1912). O tarihlerde doktor Rıza Tevfik (bir iki yıl evvel sade lisan taraftarlığı ettiğini unutmuş, bermutad biraz câli bir istihfaf tavriyle) Yeni Lisan cereyanının aleyhinde bulunanlara katılmıştı. Ziya, «felsefe ve mizah» kaydile «Rıza Tevfiğin felsefesi» unvanlı bir makale kaleme almış, bana getirdi. «Genc Kalemlerde neşredelim» dedi. O zaman Ziya kendi asıl adını kullanmıyordu. Buna sebeb tevazuu ve gösterişten uzak kalmak istemesiydi. Ben onun yazılarının başına hatırıma gelen müstear bir nami koyardım. İşte bu yazısına imza olarak Celâl Sâkıb deyiverdim. Ziya bu yazısında Rıza Tevfiği muhtelif felsefe sistemlerinde araştırıyor, fakat hiç birine malletmiyordu. Ve bu işi gayet alaylı bir üslûbla idare ediyordu. İşte bu makalenin bir yerinde «Rıza Tevfik muayyeniyetçi: deterministe olabilir mi» diyen Ziya şu satırları yazmıştı:

«Mizacımı tetkik etmediğiniz için bu suale de belki «evet!» cevabını verirsiniz. O kadar acele etmeyiniz, sabırlı olunuz. Çünkü Rıza Tevfik Bey, buna da bir hudud çizmiştir.

«Bu asrın en büyük filozoflarından biri olan Bergson, muayyeniyeti, cemad âlemi için pek doğru buluyor. Hatta aklın cemadlara verdiği mantıkiyet, muayyeniyet, hendesiyet, mihanikiyet gibi hasiseleri, ve bunlara müteferri bütün sıfatları Kant'ın iddia ettiği gibi «nisbî» değil, tamamile «mutlak» sayıyor. Çünkü Bergson'a göre «akıl», hayatın ve onun zübdesi olan vicdanın camid ve sulp madde üzerinde imaller icra etmesinden, ve bundan aletler, sılâhlar, binalar, makineler, hulâsa her türlü eşya imal etmesinden husule gelmiştir. Arz üzerinde aklın zuhuru «kesik taşlar devri» ne nispet olunmuyor mu? Hayat muhite intıbak için iki vasıtaya maliktir. Ya «selika : instinct» vasıtasile kendi bünyesinden yeni uzuvlar yapar, yahud «zihin : İntelligence» vasıtasile haricdeki sulp maddelerden yeni aletler imal eder. Bu yeni uzuvlar, yeni aletlerdir ki hayat, muhitin yeni icablarına mukabele eder. Bu halde «akıl», sınaî imallerden doğmuş, sulp ve camid maddenin bütün hassasiyetile şekillenmiştir. Hiç şüphe yoktur ki maddeden doğan bir meleke, maddenin bütün kanunlarını, sebebiyetlerini, muayyeniyetlerini bilecektir; hem de mutlak bir ilimle bilecektir. «Akıl», sulp ve camid madde üzerinde yapılan imallerden doğduğu içindir ki aklın tedvin ettiği ilk ilim, «sulp cisimlerin şekillerini ve bu şekillerin kanunlarını gösteren» hendese olmuştur. Cemad âleminde muayyeniyetçi olan Bergson, hayat ve ruh âlemine girince büsbütün değişiyor. Diyor ki: «Maddeler bir takım kütlelerdir, bu kütleler kısımlardan mürekkebdir. Bu kısımlr ayrılır, sonra gene birleşir, bu teşettüt ve temasükten maddede hiçbir tahavvül husule gelmez; çünkü madde «kemiyet» ten ibarettir. Madde, yani «kemiyet» üzerinde «müddet» in hiçbir tesiri olamaz. Kütleler senelerce ayni vaziyeti muhafaza edebilirler. Halbuki uzviyetler böyle değildir. «Müddet», uzviyetler üzerinde müessir bir kuvvettir. Uzviyetler, müddetin tesirile daima yaratıcı bir tekâmül halindedirler. Uzviyet, kısımlara ayrılmaz. Uzviyetin ahengine dokunduğunuz mu, ya tamamiyetini muhafaza için çalışır, mücadele eder, yahud büsbütün muzmahil olur, cemadiyete inkılâb eder. «Kesret» iki türlüdür, birisi «telâhuki kesret» ki munfasılların mecmuudur. Kütleler bu nevidendir. Diğeri «zevebanî kesret» ki tefriki mümkün olmıyan ve tefrik edildiği dakikada mahiyetini kaybeden hâdiseler mecmuudur. İşte uzviyet bu ikinci kısma dahildir. «Vicdan» bir uzviyettir. Ruhî hâdiselerde «kemiyet» yoktur. Onlar baştan aşağı «keyfiyet» lerden ibarettir. Bu hâdiselerde «şiddet» namını verdiğimiz haller, «kemiyet» değil, birer yeni «keyfiyet» ten ibarettir. Üç gün devam eden «heyecan» başka bir keyfiyet, beş ve yahud iki gün devam eden «heyecan» büsbütün başka bir keyfiyettir. Vicdanî hâdiselerden birini, mürafikları olan diğer vicdanî hâdiselerden ayırmak mümkün değildir. Bunlar sun'î olarak tefrik olununca maddileşirler. İçtimaî bir amil olan «lisan», ruhî hâdiseleri maddileştirir, tefriki kabil olmıyan vicdanî hâdiseleri «tecrid» vasıtasile tefrik eder, ve bunlara, cemadlara verdiği isim gibi birer «ad» koyar. Kelimeler, madde haline gelmiş «vicdanî hâdiseler» dir. Kelimelerle düşündüğümüz zaman «müddet» âleminden çıkarak «imtidad» âlemine intikal etmiş oluruz. «Hadsî müfekkire» zevebanî bir kesret olduğu halde, «lisan» ın neticesi olan «zihnî müfekkire», telâhukî kesretlere mümasildir. Vicdanın nesci «müddet» tir. Vicdanın «vasıtasız mûtaları: Données immediates» müdettir. Müddet, müessir ve yaratıcı bir keyfiyettir ki yalnız vicdan âleminde hissedilir. Harici âlemde «zaman» dediğimiz ve ezelden ebede müm ted bir rişte sure - tinde tasavvur ettiğimiz şey «imtidad» yani «fezâ» nın başka bir şekilde tasavvur edilmesinden ibarettir.

Müessir bir keyfiyet olan «müddet» ise hakiki bir mevcuddur. Halbuki tesirsiz ve âtıl tasavvur olunan zaman, imtidadın bir başka safhasıdır. İmtidad maddenin, müddet ruhun nescidir. Vicdanımızın hadslerini, ruhumuzun «hâcis» duygularını kelimelerle düşündüğümüz zaman bunları maddileştiririz. O zaman bunlarda maddeci bir muayyeniyet kabul ederiz ki bu kat'iyyen batıldır. Çünkü akıl, mantık, lisan ruhun madde, kemiyet, feza âlemlerindeki faaliyetinden doğmuştur. Bunlar hayat ve ruh âleminde mümeyyiz olamaz. Vicdanda, ruhta, hatta hayatta hürriyet ve muhayyeriyet vardır. Hürriyet, ruhun tamamiyet ve külliyetle faal olmasıdır. Muayyeniyet «pişbinlik» i istilzam eder. Hayat ve ruh, yaratıcı bir tekâmüldür.

«Ruhî ve hayatî hâdiseleri akıl anlayamaz. Ruh ve hayat «ilim» e sığmaz. Bunlar metafizik veya felsefeye aiddir ki ancak hayattaki «selika : İnstinct», «sympathie: Muhassise» yolile derunî bir ba'se mazhar edilerek onlardan istilham edilmek ve ruhî ve hayatî «intuitions: Hadsler» bir mümeyyize vasıtasile isti'mak olunmak suretile keşif ve istiknah olunur. Akıl, bu «zevk» ve «hâl» melekelerine ancak muavin olabilir. Yoksa müstakil bir mümeyyiz ve hâkim olamaz.»

Ziya, bundan sonra, sırasile saydığı felsefe sistem ve mesleklerinde yaptığı gibi sözü Rıza Tevfiğe intikal ettirerek şu alaylı satırları yazıyor:

«Rıza Tevfik, Bergson'a bir cihetten muhalif ,bir cihetten muvafıktır. Muhaliftir: Çünkü maddiyeti, hendesiyyeti, fezâiyyeti - kendi müstesna olmak şartile- bütün hayat ve ruh âlemine teşmil eder. Muvafıktır: Çünkü kendi hayat ve ruhunu bu fezâî mihanikiyetle bu hendesî mantıkiyyetten tenzih eyler. Kendisi hür, muhayyer ve mâveraidir. Fakat diğer insanlar umumiyetle münsâklardan, hayat ve ruh makinelerinden ibarettir. Hulâsa etmek lâzım gelirse: Yegâne filozofumuz, kendisinden maada bütün kâinat hakkında muayyeniyetçi, kendi hakkında muhayyeriyetçidir. Yani «teayyün âlemi» kâinat, «lâteayyün âlemi» nefsidir.»

***

Ziyanın bu ve bunu müteakıb yazıları memlekete Bergson'u tanıttı; fakat bu müstesna Fransız filozofunu en iyi anlayan ve anlatan gene Ziya idi. Çünkü Bergson'un «mystique» felsefesinin tâ içine nüfuz için Ziya pek mücehhezdi. Garb felsefesinden başka şark sofiyunun eserlerini ana kitablardan okumuştu. Muhyiddini Arabiyi -o genc yaşında» hayrete şayan bir nüfuz ve vukufla tanıyordu.

İstitrad olarak şunu da kaydedeyim. Ziya -sonradan da devam etmekle beraber- Bergsonla bir, bir buçuk sene kadar uğraştı, sonra birdenbire içtimaiyatçı Durkheim'e geçti, ve artık ölünciye kadar Durkheim'e sadık kaldı. Çünkü, onun Durkheim'in mesleğidir ki onun millî gayretlerini İzah için tam kudreti haizdi.

Son söz olarak şunu kaydedeyim ki Ziya Gökalp, hiçbir zaman hiçbir filozof için basit bir nâkil olmamıştır. O filozof ve âlimlerin sistem ve metodlarından istifade ederek kendi muayyen fikirlerini telkin etmiştir. Genc felsefe müntesiblerimiz bu ciheti bittabi takdir edeceklerdir.

Ali Canib YÖNTEM

Yeni bir proje ile...

Ankarada kanalizasyon inşaatına başlanacak

Ankara 22 (Telefonla) — Ankarada şehir kanalizasyonu inşaatı için Nafıa Vekâletince hazırlanan kanun projesi alâkalı vekâletlerin mütaleası alındıktan sonra Başvekâlete tevdi edilecektir.

Projeye göre Nafıa Vekâleti 6,500,000 liraya kadar, gelecek senelere geçici taahhüdlere girişmeğe mezun olacaktır. İnşaatı ikmal edilen ve işletmeye açılan mecraların güzergâhında bulunan çukurlar en çok 6 ay içinde kapatılarak mecraya bağlanacaktır.

Projede bu mecburiyete riayet etmiyen mülk sahiblerinden alınacak nakdî cezalar hakkında da hükümler vardır.

Hadiseler Arasında FELEK

Bebek hikâyesinin alt tarafı

Artık tanıdığınız için tekrar kim olduğunu izah etmeden dostum (Kantoron) dan bahsedebilirim:

Dün gene geldi:

— Fena prezante etmişsin!

— Timarhane bahsine mi içerledin?

— Hayır! Bilâkis. O nokta üzerinde az bile durmuşsun.

— O halde?

— Fena prezante etmişsin dediğim ben değil, lüks bolluğu... Bu mevzuu daha fazla yayabilirdin.

— Olabilir. Lâkin hem seni övmek hem «lüks» ü övmek için yer müsaid değildi. Malûm ya! Biz alabildiğine yazamayız.

— Demek sizin makaleler de istimlâke tâbi...

— Öyledir.

— Haydi ona öyle diyelim. Lâkin geçende yazdığın oyuncak yazısının alt tarafını neden getirmedin?

— Alt tarafı mı var?

— Var ya! Axel Munthe'den tercüme ettiğin parçanın alt tarafı daha enteresan!.. Daha aktüalite!.. Bak ben tercümeye çalıştım. İstersen birlikte okuyalım:

— Okuyalım!

—« Lâkin Fransa asla imha edilemez. Ve eğer Fransız askerinin ruhunu yoksarsanız disiplin icabı bir ihtiyat ve tenenni altında, (Gambeta) nın yerden fışkırttığı gönüllüleri ateşlendiren intikam hulyasını bulursunuz. Fransız askerî şarka bakar ve barbarların istilâsına karşı koymak için muahedelerle bağlı ve âciz olduğunu bilir. İntikam yakındır....»

Şaşılacak şey değil mi? İnsan bugün yazılmış bir makale okuyor sanır.. Halbuki eserin fransızcası 1937 de basılmıştır.

Dostum beni dinle! Bir milletin mevcudiyeti ancak kendi kudretine, kendi membalarına ve kendi müdafaa azmine dayanmalıdır.

Dün muharrirlerin oyuncaklarına acıdığı Fransanın bugün canlı oyuncakları şayanı merhamet bir haldedir. Fransa harb arifesine kadar sırf ideolocya ve partizanlık sevkile etrafını çeviren, Almanya, İtalya ve İspanyanın husumetini kazanmamış olsaydı, belki hadisat bugünkü şekli almazdı.

Lâkin olana esef etmekten ziyade içinde bulunduğu açmazdan çıkmaya çalışmalıdır.

Bana sorarsan Fransa hürriyetini Afrikada aramağa gidecektir sanırım.

Dostum (Kantoron) un bu tahminine bir şey ilâve edemem. O buna razı değildir. Ona göre fikirler mukaddesattandır. Kimse ilişemez. İtiraz, tenkid hatta tezyif edilir ama tamir ,ıkmal, ıslah edilemez. Onun için Fransa hakkındaki fikirlerini olduğu gibi bıraktım ve doğrusunu isterseniz bana da pek aykırı gelmedi.

B. FELEK

Yeni güzel sanatler umum müdürlüğü

Ankara 22 (Telefonla) — Münhal bulunan Güzel San'atlar müdürlüğüne Pertevniyal lisesi edebiyat öğretmeni Tevfik Ararat naklen tayin edilmiştir.

Adliyede yeni tayin ve terfi kararnamesi hazırlanıyor

Ankara 22 (Telefonla) — Ayırma meclisleri bu ayın sonuna kadar çalışmalarını bitireceklerinden Adliye mensubları arasındaki yeni tayin ve terfilere aid kararnamenin şubatın ilk günlerinde hazırlanacağı anlaşılmaktadır.

Holandada nazi teşkilâtı

Münih 22 (a.a.) — D. N. B. Almanyanın Holanda fevkalâde komiseri Seyss - İnquart hazır bulunduğu halde Hitlerin muavini Rudolf Hass, Holanda nazi teşkilâtı şefi Mussert'i kabul etmiştir.

★ Stokholm 22 (a.a.) — Stefani: Kömür tedariki imkânsızlığı karşısında Stokholm kiliseleri bugün - den itibaren kapatılmıştır.

★ Stokholm 22 (a.a.) — Stefani: Buzlar, Goteborg limanında nakliyatı tamamile durdurmuştur. Limanda en kuvvetli buz kıran gemilerile dolaşmağa muvaffak olamamaktadırlar.

Tek çeşidli ekmek

Ankara 22 (Telefonla) — Tek çeşidli ekmek için yapılmakta olan tetkikler nihayet bulmak üzeredir. İçinde çavdar bulunacak olan yeni çeşid ekmeklerin rengi biraz daha esmer olmakla beraber besleyici kudretinin artacağı anlaşılmaktadır. Yalnız hastalara verilmek üzere bir nevi francala çıkarılması da düşünülmektedir. Tek çeşidli ekmek, bugünkü ekmek fiatından daha ucuza satılacaktır.

İskoçyada bir fabrikada infilâk

Londra 22 (a.a.) — Levazım Nezareti bildiriyor:

İskoçyada bir silâh fabrikasında vukua gelen bir infilâk esnasında dört kişi ölmüştür. Tahkikat yapılmaktadır.

İngiliz sanayi amelesine zam

Londra 22 (a.a.) — İngiliz makine endüstrisine ve inşaat tezgâhlarına mensub takriben bir buçuk milyon kişinin yevmiyeleri haftada 3, 6 shilling arttırılacaktır. Bu zam, geçen pazartesi gününden itibaren muteber addedilecektir. Bu hususta ki karar, geçen salı günü millî hakem heyeti tarafından verilmiştir.

«CUMHURİYET» İN EDEBÎ ROMANI : 37

Kızıl Vazo

Yazan: Peride Celâl

«İçersin değil mi?» diyecek. Sonra eğilip şakağımdan uzun uzun öpecek. Bu ateş gibi yakıcı bir busedir ve ben bütün vücudüme alev alev bir sıcaklığın yayıldığını hissederim. Orada her şey kırmızıdır. Örtüler, hattâ perdeler bile.. Şöminede çıtırdayan odunların alevleri üzerimize aksettikçe biz de kırmızı birer hayal haline geliriz.

Bu gün öğleden sonra gene onun yanında olacağım, gene onun kolları arasında...

Üç aydır beraberiz. Bu hafta içinde üçüncü buluşmamız. Ona kalsa her gün birbirimizi görmemizi isteyecek. Halbuki ben evden yani ninemden çok çekinmeye başladım. Gittiğim yeri kabil olduğu kadar gizlememe rağmen, gene de birçok şeyleri ondan saklayamıyorum. Evvelce şüpheleniyordu. Şimdi ise bu şüpheler kat'i kanaat haline gelmiş olacak. Sık sık çıkışlarımın Rıza ile alâkadar olduğunu, onunla buluştuğumuzu her halde tahmin ediyor. Bununla beraber gene de bir şey söyleniyor. Hatta iki aydır benimle konuşmuyor bile diyebilirim. Sık sık hem de yalnızbaşıma sokağa çıkarak ona büyük bir ıstırab verdiğimi, korku içinde bıraktığımı biliyorum. Eve gelinceye kadar beni pencerelerde bekleyor, hatta bir iki defa avdetimde onu bahçede buldum. Fakat ne yapabilirim? Rızaya bunlardan bahsetmek... Hayır, aşkımıza başka insanların mütalealarını, üzüntü ve endişelerini karıştırmak istemiyorum.

Rıza ile buluşmak üzere sokağa çıkmak için bulduğum bahaneler bazan beni bile güldürecek kadar çocukça ve saçma oluyor. Artık küçük eve kendi otomobilimle de gidemiyorum. Kapının önüne bıraktığım otomobilin mahallede alâka uyandırmakta olduğuna, otomobilden inerken, pencerelerde kadın başlarının çoğaldığına dikkat ederek bundan Rızaya bahsetmiştim. Başkaları gibi niçin tramvaya binmediğimi sordu. O günden sonra otomobilsiz çıkmaya başladım.

Evet, bu Rıza hâdisesi ninemin bana kırılmasına sebeb oldu. Artık benimle konuşmadığı gibi gözlerini bile yüzüme kaldırmaktan çekinen bir hali var. İşte saadetimin tek gölgeli tarafı...

Ne yapmalı? Ninemi memnun etmek için yapılacak bir tek şey var: Küçük eve Rızaya gitmemek... Fakat ben bunu düşünmek bile istemem. Rızasız nasıl yaşayabilirim! Sonra, değil hiç gitmemek, biraz geç kaldığım zaman çılgına dönen bu adamın hali ne olur?

Epey oluyor, bir gün Boğazdan teyzem, Çamlıcadan da Ayşe ile kocası, birdenbire misafir gelmişlerdi. Rızanın beni bekleyeceği saatten çok sonra, ancak akşam üzeri evden çıkabilmiştim. Buluşacağımız saatin geçmiş olmasına rağmen onun beni beklediğine emindim. Aldanmamışım. Bekleyordu. Fakat sapsarı, üzüntüden bitmiş bir halde... O zamana kadar hiç görmediğim bir hiddet içinde, üzerime hücum ederek: «Neredeydin, neredeydin!» diye haykırdı. Ona bir gün tesadüfen İbrahim Beyden bahsetmiştim. «O adam geldi, onunla oturmak için beni beklettin» diyordu. Geç kalmamın hakiki sebebini anlatıncaya kadar epey güçlük çektim.

Ne kadar kıskanç bir adam olduğunu sonraları daha iyi anladım. Hüseyinle olan dostluğumu, mektublaştığımızı ondan gizlememiştim. Buna bile için için sinirlendiğine eminim Fakat Hüseyni o kadar methetmiştim ki, sesini çıkarmıyor, itiraz edemiyordu.

Hususiyetinde biraz haşin, inatçı gelince de fazla sert ve sinirli olduğu muhakkak. Ben onu bütün bu huylarile seviyorum.

Bir gün: «Senin bütün sevdiklerini kıskanıyorum, demişti, benden başka hiç kimseyi sevmemeni isteyorum. En saf, en temiz bir şefkat ve muhabbetle bile olsa buna tahammülüm yok. Bu deli kıskançlık bana ecdadımdan miras kalmış, soyumdan geçmiş olacak.»

Bana çocukluğundan ve ailesinden hiç bahsetmedi gibi bir şey. Hatta bir gün kendisini kadınlara düşman eden geçmişteki macerayı anlatacağını vadettiği halde bir daha bu mevzua da dönmedi. Bana öyle geliyor ki, bu mevzua ve hayatına a